

України Запорізьку АЕС, яка зараз не функціонує та використовується як воєнна база.

Тому необхідно підготувати та надіслати Генеральному секретареві ООН офіційний запит про скликання Консультативного комітету експертів для оцінки екологічної шкоди, завданої Росією доквіллю України, та вимагати від міжнародних юрисдикційних органів її відшкодування країною-агресором у загальному пакеті репарацій.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-298-5-4>

ІНФОДЕМІЯ ЯК РІЗНОВИД ГЛОБАЛЬНОЇ ПАНДЕМІЇ: ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ

Войтович Альона Олександрівна

*здобувач вищої освіти Навчально-наукового гуманітарного інституту
Національна академія Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Історія походження явища інфодемії, або епідемії дезінформації, дійсноцінна і складна. Воно має свої коріння в розвитку людської спільноти та засобів комунікації, а також впливів технології, соціальних мереж та культурних змін у суспільстві.

Перші ознаки інфодемії можна відслідкувати в історії людства. Наприклад, вірусні плакати та листівки, що містили неправдиву інформацію, були поширені під час пандемії віспи в XVIII столітті, коли вакцинація проти цієї хвороби тільки починала впроваджуватися. Однак з розвитком друкованих засобів масової комунікації, таких як газети, журнали та книги, можливість швидкої поширення дезінформації зростає значно.

З появою радіо та телебачення в XX столітті, вплив масових медіа на поширення інформації став ще більш значним. Пропаганда та маніпуляція інформацією використовувалися в політичних цілях, в тому числі під час світових війн та політичних криз.

З розвитком Інтернету і соціальних мереж у кінці XX – на початку XXI століття, дезінформація стала ще більш доступною і швидкою в поширенні. Соціальні мережі, такі як Facebook, Twitter, Instagram та інші, стали платформами, де можна було поширювати фейкові новини, знедолену інформацію та конспірологічні теорії.

Під час пандемії COVID-19, інфодемія стала особливо актуальною, коли багато хибної, маніпулятивної та непідтвердженої інформації було

поширено щодо вірусу, його походження, способів передачі та лікування.

«Інфодемія» – термін, що з'явився в поєднанні слів: information + pandemic = infodemic, відображаючи поширення дезінформації та чуток, які підсилюють тривожний потік інформації. Термін «інфодемія» був введений Світовою організацією охорони здоров'я (World Health Organization, WHO) в березні 2020 року. Якщо дезінформація може впливати на політичну ситуацію під час виборів, то під час епідемії вона може впливати на вибір між життям та смертю. Інфодемію фахівці Всесвітньої організації охорони здоров'я розглядають як шкідливу епідемію чуток, що виникають під час спалахів надзвичайних ситуацій¹.

Дослідження феномену фейкових новин в сфері охорони здоров'я переконливо підтверджує, що інфодемія – це культурно універсальний явище, яке викликає недовіру до урядів, наукових досліджень та медичних рекомендацій у всьому світі. Це може становити загрозу для життя та фізичного й ментального здоров'я².

Одна з основних проблем інфодемії – це швидке поширення неперевіреної інформації через соціальні медіа та інші цифрові канали зв'язку. У світі, де кожен може створювати та поширювати власні думки, інформація може швидко стати вірусною, не залежно від її достовірності. Це може призвести до небезпечних наслідків, таких як поширення міфів про вакцини, ефективність різних методів профілактики, лікування та поширення вірусу. Це може призвести до неправильної інформації про діагностику та лікування COVID-19, що може шкодити здоров'ю громади та спричинити паніку та хаос.

Ще одна проблема інфодемії – це маніпуляція інформацією з метою політичної або фінансової вигоди. Зокрема, різні групи можуть активно поширювати неперевірену інформацію або фейкові новини, щоб використовувати її у своїх інтересах. Це може стосуватися відмивання грошей, продажу неперевірених ліків або вакцин. Це може призвести до подальшого загострення кризи і втрати довіри до офіційних джерел інформації.

Детальне вивчення та вдосконалення способів боротьби з інфодемією, яка виступає як шкідлива епідемія чуток, є необхідним завданням. Розвиток навичок розпізнавання неперевіреної інформації та

¹ Найдюнова Л. А. Медіапсихологічні феномени інфодемії. Досвід карантину: дистанційна психологічна допомога і підтримка. Дистанційні психологічні дослідження в умовах пандемії covid-19 і карантину. 15 травня 2020 р. К. : ІСПП НАПН України, 2020. 121 с.

² Роветта, А., Кастальдо, Л. (2022) Новий інфодеміологічний підхід через Google Trends: лонгітудний аналіз наукових та інфодемічних назв COVID-19 в Італії. БМК Медична дослідницька методологія.

правильного ставлення до неї допоможе зробити обізнаний вибір під час епідемічних ситуацій³.

Також інфодемія може породжувати страх та тривогу серед населення. Велика кількість недостовірної або маніпулятивної інформації може викликати паніку, тривогу та посилення емоційного стану громадян. Це може призвести до масового поширення теорій змови, спекуляцій та неправдивих статистичних даних, що додатково ускладнює боротьбу з пандемією та її наслідками. Також може виникнути відчуття безпорадності та невизначеності відносно реальної ситуації, що впливає на психічне здоров'я громадян.

Ще одна проблема становлення інфодемії – це складність в перевірці інформації. В умовах великої кількості різноманітних джерел інформації, вірусних повідомлень та медіа-шуму стає важко відрізнити правдиву інформацію від фейкових новин. Це може вплинути на рішення, які приймають люди, а також на міжнародну співпрацю в боротьбі з пандемією.

Проте, становлення ефективної стратегії протидії інфодемії має свої виклики. По-перше, велику кількість інформації, що поширюється в мережі, може бути важко контролювати, і вірусні відео, заголовки «клікбейтів» та спекулятивні теорії змови можуть розповсюджуватися швидше, ніж фактично перевірена інформація. По-друге, відкритий характер інтернету дозволяє різним суб'єктам розповсюджувати свою інформацію без перевірки, що ускладнює встановлення правдивості інформації та визначення її джерел.

Керування соціальними мережами та інтернет-платформами також має важливе значення. Впровадження механізмів факт-чекінгу, обмеження розповсюдження неправдивої та маніпулятивної інформації, та сприяння відповідальній журналістики може допомогти знизити поширення інфодемії. Крім того, співпраця між владою, науковцями, журналістами та соціальними мережами може вести до розробки спільних стратегій протидії інфодемії та впровадження відповідних регуляторних заходів.

Вирішення проблеми інфодемії вимагає комплексного підходу, що поєднує зусилля від різних сторін. Основні заходи, які можуть допомогти в протидії інфодемії, включають:

1. Розвиток медійної грамотності: вміння критично оцінювати, аналізувати та розуміти інформацію, є ключовим компонентом

³ Моначин І. Інфодемія та її вплив на поведінку людей в період карантину [Електронний ресурс] / Інна Моначин, Віта Гуменюк. *Соціально-економічні проблеми і держава*. 2021. Вип. 2(25). С. 149. URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2021/21milvpk.pdf>

в боротьбі з інфодемією. Індивідуальна медійна грамотність має бути вихована в школах, університетах та іншими освітніми інституціями. Це може допомогти людям розуміти різницю між фактами та дезінформацією, розпізнавати маніпулятивні техніки та аналізувати джерела інформації.

2. Посилення ролі наукових експертів: вони відіграють важливу роль у наданні наукової інформації та експертної думки. Вони можуть бути дієвими комунікаторами інформації про пандемію, роз'яснювати складні наукові концепції та відповідати на запитання громадськості. Влада має сприяти комунікації між науковими експертами та журналістами, щоб забезпечити швидку та точну передачу наукової інформації громадськості.

3. Підвищення відповідальності користувачів соціальних мереж: вони мають великий вплив на поширення інфодемії та мають брати на себе соціальну відповідальність за забезпечення достовірної інформації та боротьби з дезінформацією на своїх платформах. Розробка технічних рішень, таких як алгоритми виявлення дезінформації, встановлення механізмів перевірки достовірності новин та заборона поширення дезінформації може бути ефективними заходами для зменшення впливу інфодемії на громадськість.

4. Підтримка журналістської етики: журналісти відіграють важливу роль у боротьбі з інфодемією. Вони повинні дотримуватись високих професійних стандартів, включаючи перевірку фактів, різнобічність джерел та об'єктивність. Влада та журналістські організації мають сприяти незалежному журналістиці та підтримувати розвиток медіа, які надають достовірну інформацію громадськості.

5. Сприяння критичному мисленню: вміння аналізувати, оцінювати та перевіряти інформацію з різних джерел, є важливим інструментом в протидії інфодемії. Школи та університети мають включати в навчальні програми розвиток критичного мислення, щоб готувати молоде покоління до аналізу інформації та розпізнавання дезінформації.

6. Глобальна співпраця: інфодемія має глобальний характер, тому боротьба з нею вимагає співпраці між різними країнами, міжнародними організаціями та науковими співтовариствами. Обмін досвідом, координація заходів та спільні ініціативи можуть допомогти ефективніше впоратись з викликами, пов'язаними з інфодемією.

Отже, швидкий розвиток технологій засобів масової комунікації, зокрема Інтернету та соціальних мереж, суттєво збільшив можливості розповсюдження інформації, включаючи неперевірену та маніпулятивну. Інфодемія не є новим явищем, вона може спостерігатися протягом історії людства в різних формах, таких як поширення чуток,

міфів, легенд, загадок тощо. Інфодемія може призвести до негативних наслідків, таких як паніка, страх, прийняття неправильних рішень та загроза здоров'ю і безпеці громадян.

Забезпечення доступної, достовірної та науково обґрунтованої інформації, сприяння медіаграмотності серед населення, регулювання джерел соціальних мереж та сприяння співпраці між різними рівнями влади та міжнародними організаціями є важливими кроками в боротьбі з інфодемією.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-298-5-5>

ОПЕРАЦІЇ ООН З ПІДТРИМКИ МИРУ: УМОВИ ТА ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ

Головач Андрій Йожефович

*кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії та історії
держави і права юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Операції з підтримки миру (далі ОПМ) розгортаються в зоні конфлікту головним чином з метою сприяння у виконанні угод про припинення вогню (часто – дуже не стабільних угод) або про всеосяжне мирне врегулювання, досягнуте в результаті міжнародного посередництва. У ряді випадків ОПМ засновувалися на прохання тієї чи іншої держави з метою сприяння в перехідний період формування легітимних національних органів влади без формальної угоди про встановлення миру. Розгортання операцій ООН з підтримки миру здійснюється на основі мандатів, наданих Радою безпеки ООН. Це є надзвичайно важлива умова проведення ОПМ. Без мандату вони не проводяться. Згодом спектр завдань, що доручаються ОПМ суттєво розширився у зв'язку зі зміною характеру конфліктів та необхідністю більш ефективного реагування на загрози міжнародному миру та безпеці.

При винесенні рішення про започаткування нової операції з підтримки миру Рада безпеки ООН враховує безліч різних факторів, у тому числі: чи виконується угода про припинення вогню і чи виявляють самі сторони прихильність до мирного процесу з метою досягнення політичного врегулювання; чи поставлена чітка політична мета, що може бути відображена в мандаті; є можливість сформулювати